

Martosi Peörnie (Pörnye) Péter armális levele 1620.

Bethlen Gábornak, Magyarország választott királyának 1620 szept. 16-án Nagyszombatban keltezett címeres nemesítő levelét őrzi Komárom vármegye levéltára,¹⁾ melyet Martosi Peörnie Péternek adományozott, ki vérének bőséges hullásával (cum larga sanguinis in effusione) mutatta meg a fejedelemhez való hűségét. Az érdekes és igen jó fentartású kártyára irt, eredeti hibátlan függő pecséttel ellátott oklevél mégis hiányosan van kiállítva, mert a fejedelem aláírásán kívül ellenjegyzés nyoma nincs rajta és a hirdetési záradék is hiányzik róla.

A függő pecséten látható címer közepét az Iktári Bethlen család kis kerek cimere foglalja el (két egymással szemben álló, nyíllal átlőtt nyaku hattyu); jobbról felülhármashalomból

¹⁾ Nobilitaria. Orig. O. 1.

királyi koronából nő ki az apostoli kettős kereszt. Balról pedig a társországok cimerei láthatók.

Az armálison ábrázolt címer csücskös talpu kék pajzs mezőben álló szárnyas arany griffet mutat, mely jobbjában meztelen egyenes kardot tart, balját ragadozni nyújtja előre. A zárt sisak disze királyi koronából nő arany griff, a pajzsalakhoz hasonló; a takarók arany és kék színűek mindkét oldalról.

Martosi Pörnye Péternek ezenkívül Martoson levő curiáját is nemesíti a király, de Pörnye úgy látszik nem élt ezzel az előjogokkal, mert Komárom vármegye nemes családjai történetében nevének nincs többé nyoma. Bethlen királysága is véget ért a nikolsburgi békével s az oklevél csak írott malaszt maradt.

A. Gy.

I. Rákóczy György levéltárnokának nemeslevele.

Erdélyi fejedelmeink alatt több levéltárnok kapott címeres levelet, fontos és buzgó szolgálataiért.

Homoródszentpáli Szentpály István, Bethlen Gábor fejedelem kancelláriai jegyzője és levéltárnoka, ki később kiváló diplomáciai szolgálatoakat is teljesített, Kolozsvártt 1627 november 25-én nyert új címet uralkodójától.

I. Rákóczy György fejedelem a már előbb is nemes váradi Pásztóhi Ferencnek, a fejedelmi titkos levéltár második konzervátorának s az ő érdemeiért testvérének Györgynek, valamint apai nagybátyjának, Jánosnak s ennek fiainak: Mihály, István és Mártonnak címet adományozott Gyulafehérváron, 1641 április 23-án. A címer a következő: kék paizsban jobb térdére ereszkedő, hosszú fehértógás férfi jobb kezében levelet vagy könyvet tart, baljával pedig egy köoszlophoz erősített horgonyba kapaszkodik; sisakdisz szintén az oszlophoz erősített horgony; a „különféle színű“ sisaktakarók mögött palást van kifeszítve.

A címer és a leírás hosszú latin szövege Sándor Imre „Cimerlevelek“ című jeles gyűjteményében (II. füzet 54 l.) található. Az adományozottaknak egymással való rokoni viszonya azonban itt a magyarázatban tévesen van fel-

tüntetve. Az eredeti címerlevél jelenben Pásztóhi Tibor kézdivásárhelyi kir. törvényszéki bírónál van, ki annak másolatát s a címer fényképét szíves volt rendelkezésünkre bocsátani.

A címerben ábrázolt férfi egyéni vonásai nagyon valószínűvé teszik, hogy itt arcképes címerrel van dolgunk, bárha Csoma József „A magyar heraldika korszakai“ című kitűnő munkájában cáfolja az arcképes cimerek létezését, Csergheő véleményével ellentétben. Munkájában azonban nincs említés ezen címerről, melynek kiállításánál módjában állhatott az adományosnak a festő előtt ülni, ki vele együtt dolgozott a kancelláriában. A képen és címerleírásban még az arcon visszatükröződő lelkiindulatok is fel vannak tüntetve.

Ugyszintén nem ismerhette Csoma a II. Rákóczi Ferenctől Esze Tamás dandárnoknak adományozott ritkaság armálist sem, melynek cimere kétségtelenül a vitéz kurucvezért ábrázolja katonai diszöltözetben, művésziesen festett egyéni vonásokkal, s amely eredeti címerlevelet 1913. év őszén volt szerencsém beküldeni a Heraldikai és Genealogiai Társaság ülésére, a balassagyarmati lakos Esze Tamás ur szíveségéből.

Miskolczi-Simon János.